

Ohepeko sorta

UMETAKO OROITZAPEN BAT. Lotara ezan eta loak harrapatu aurreko tartean edo lo-putzuetan harahona ibili bitarte horretan: belaun-katiluaren parean kosk, besape inguruko mami gozoan kosk, lepo-zamarrean kosk... Hozkadaz josita esnatu naiz, hazka batean. Arkakusoen balnearioa dirudi nire oheak. Gosaritakoan amonak ohekideen erasoaren ondorioak nire azalean ikusi orduko, etxe atzeko baratzeria bidali nau, menda bila. Eskuera duen sendabelarren baratzean, menda nagusia mendazuria, astamenda, kukuso-belarra edo mendaurdina da, *Mentha suaveolens* edo *Mentha x rotundifolia*.

Gosaldu eta lehenengo lana arkakusoen aurkako erabateko gerra, eta arma bakarra: hari mutur batekin lotutako menda sorta eder bat. Ohea ireki, goiko maindirea ondo atzeraino eramanez, eta ohe barrua bera, gainontzeko altzariak eta logelako hormak ondo igurtzi. Arkakuso sarraskiaren ondoren sorta ohearen azpian utzi, handik atzera beste arkakusoren bati inguratzea bururatzen bazaio zer datorkion jakin dezan. Oherakoan, gure arma han zela jakinik, alde ederrean hartzen ninduen loak. Gaztelaniaz *matapulgas* eta katalanez *matapuces* deitzen diote gure kukuso-belarrari.

Mentha rotundifolia. Mendazuria, astamenda, kukuso-belarra...

Astamenda gogotik erabiltzen da sendabelar modura. Ikerketa ugariren gaia da, eta maiz azaltzen da haren mesedeen berri. Adibidez, haren olio edo ura erruz hartzeak abortua eragiten zuela jakina zen, baina onddo eta bakterioen aurkari bikaina dela erakusten duten gero eta frogak gehiago dago.

Astamenda bizi den tokian, asuna (*Urtica dioica*) ez da urruti izango. Biek dituzte gustuko lur heze eta ur-asetuak. Asunak heldu

eta erretako azalean astamendarekin igurtzi bat eman eta azkura lasaitzen dela esan ohi da. Hozkada eta erredura, astamenda helduetarako erremedio.

Ohepean astamendaren beharrik ez duzu izango baldin eta lastaira ziabelar horiz (*Galium verum*) osatu baduzu. Belar horrek kumarina du osagai, eta kumarina pozoiz indartsua da. Hurbildu ordurako akabatuko luke arkakusoa. Arratoi pozoia egiteko erabiltzen da. ■

Irakurleak galdezka

Kaixo Jakoba. Erreterian dugun baserriko lursailean menda-belar ugari ateratzen da. Ereku horretan dauden menda-belar eta osinak gutxitzeko zer egin dezakegun

jakitea gustatuko litzaiguke. Informazio edo aholkurik baduzu guretzat?

Javier Rodrigo (Erreteria)

Kaixo Javier. Menda-belarra aipatzen duzunean menda zuria edo astamenda deitzen denaz ari zarela iruditzen zait, hau da, *Mentha suaveolens*. Bai menda hori bai asuna (*Urtica dioica*) etxeakoak ditugu. Gure aldamenean bizitzera ohituta daude. Biei nitrogeno asko eta hezetasun handia duten lurrak gustatzen zaizkie. Nitrogenoa geuk ematen diegu: simaur, luar, kaka eta oro har usteltzen

ari den edozein hondakin organiko.

Beraz bi landare horiei aurre egiteko lurra aldatu beharko genuke. Lan zaila. Errazagoa da moztuz saiatzea. Biek ala biek lurpean sustrai lodietan jasotzen dituzte erreserbak. Maiz moztuz, hilean bitan eta ahal izanez gero ilgoran, erreserba horiek agortzea lor daiteke, eta agur menda, agur asun... ■